

Duiding

Arbeidsmarktontwikkelingen

november 2016

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
1. Ontwikkelingen 3e kwartaal 2016	3
1.1. Nederlandse economie groeit verder	3
1.2. Export groeit ook in derde kwartaal	4
1.3. Aantal uitzenduren groeit al drie jaar	5
1.4. Aantal vacatures stijgt gestaag	6
1.5. Minder verleende ontslagvergunningen	6
1.6. Dalende trend aantal faillissementen	7
1.7. Ontwikkeling van het aantal banen	8
1.8. Ontwikkeling van de beroepsbevolking	9
1.9. Daling aantal WW-uitkeringen	9
1.10. Werkloosheid daalt naar 5,6 procent	10
2. Verwachtingen 2016-2017	12
2.1. Producenten en consumenten positief	12
2.2. Groei economie en daling WW-uitkeringen in 2016 en 2017	13
Colofon	15
Lijst van Boxen	
1.1 Drie soorten cijfers duiden ontwikkelingen	

Samenvatting

Economische groei

De Nederlandse economie is voor het tiende kwartaal op rij gegroeid. De groei was volgens de eerste berekening van het CBS in het derde kwartaal van 2016 0,7 procent ten opzichte van het tweede kwartaal. Deze stijging is te danken aan de consumptie van gezinnen, de uitvoer en de woningsbouw. De omvang van de Nederlandse economie was in het derde kwartaal van 2016 2,4 procent groter dan in het derde kwartaal van 2015.

Arbeidsmarkt: meer banen, meer vacatures en minder werkloosheid

Sinds begin 2014 zijn er 250.000 banen bijgekomen. In het afgelopen kwartaal is het aantal banen van werknemers met 34 duizend gestegen, het aantal banen van zelfstandigen is met 8 duizend gedaald. Het aantal uitzenduren groeit al drie jaar.

Eind september waren er in Nederland 162 duizend openstaande vacatures, 7 duizend meer dan eind juni. Het aantal vacatures stijgt nu al dertien kwartalen op rij. In het afgelopen kwartaal ontstonden 232 duizend vacatures en zijn er 225 duizend vervuld. Dit zijn de hoogste aantallen in acht jaar tijd. Het werkloosheidspercentage daalde naar 5,6% van de beroepsbevolking (eind oktober 2016).

Verwachtingen voor economie en arbeidsmarkt

De stemming onder consumenten blijft onverminderd positief. Het consumentenvertrouwen bereikte de hoogste waarde na augustus 2007. Ook de werkgelegenheidsverwachtingen van de ondernemers voor het vierde kwartaal van 2016 zijn positief.

Het CPB en de grote banken verwachten voor 2016 en 2017 een verder herstel van de economie. Vanwege internationale onzekerheid is men voorzichtig met de voorspellingen voor 2017. Het CPB verwacht een stabilisatie van de werkloosheid in 2017, de grote banken verwachten een verdere daling.

1. Ontwikkelingen 3e kwartaal 2016

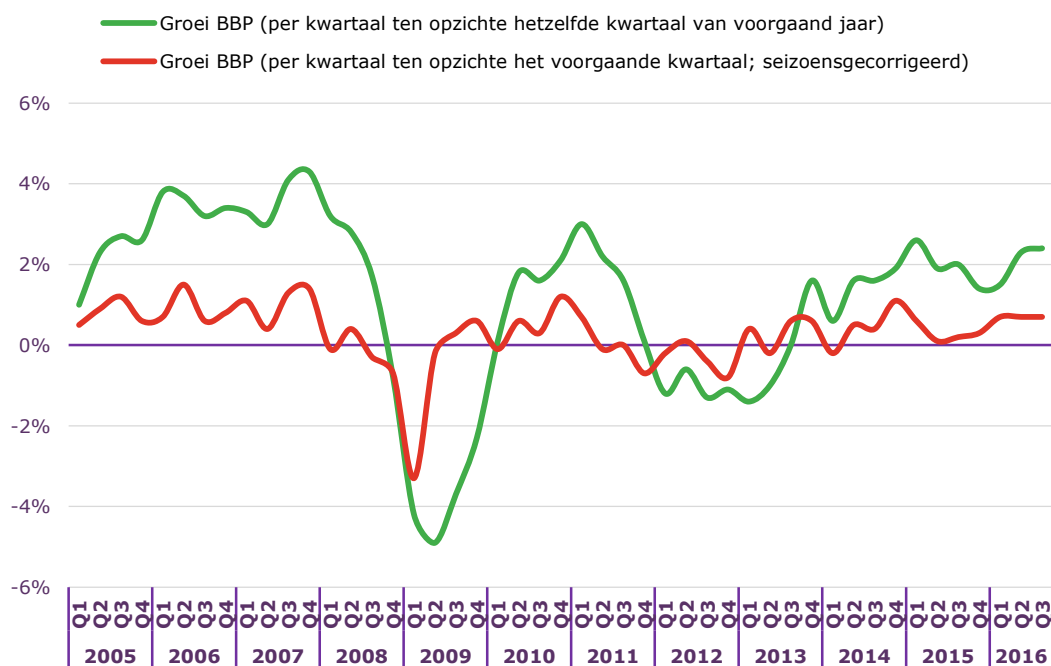
1.1. Nederlandse economie groeit verder

De omvang van de Nederlandse economie wordt gemeten met het Bruto Binnenlands Product (BBP). Het BBP kan worden onderverdeeld in vier categorieën: de consumptie van de huishoudens en de overheid, de investeringen van bedrijven en de export (minus de import).

Figuur 1.1 laat de economische ontwikkeling zien. De economie groeit zowel ten opzichte van het voorgaande kwartaal (rode lijn) als ten opzichte van hetzelfde kwartaal in het voorgaande jaar (groene lijn).

De Nederlandse economie is in het derde kwartaal van 2016 opnieuw gegroeid ten opzichte van een kwartaal eerder. Volgens de eerste berekening van het CBS komt de economische groei uit op 0,7 procent. De groei is vooral te danken aan de consumptie van gezinnen, de uitvoer en de woningbouw. De Nederlandse economie groeit gestaag verder. Er zijn nu tien kwartalen achter elkaar met kwartaal-op-kwartaalgroei. Ten opzichte van het derde kwartaal van 2015 is de omvang van de economie 2,4 procent groter.¹

Figuur 1.1 Nederlandse economische ontwikkeling per kwartaal (CBS)

Er werd meer geïnvesteerd in woningen, vliegtuigen en vrachtwagens. De productie van de bouwnijverheid en de zakelijke dienstverlening groeiden in het derde kwartaal sterk. Vooral de bouw van woningen trok aan.

Consumenten hebben meer besteed aan horeca en recreatie.

¹ CBS, 'Economie groeit verder', 15 november 2016.

Box 1.1 Drie soorten cijfers duiden ontwikkelingen

Ontwikkelingen in economie en banen worden door het Centraal Bureau voor de Statistiek op drie manieren weergegeven. Elk cijfer heeft zijn eigen kracht en de verschillende cijfers worden in de media door elkaar heen gebruikt:

- Kwartaal-op-kwartaal cijfer. Dit cijfer geeft – gecorrigeerd voor het seizoen – de ontwikkelingen weer ten opzichte van het voorgaande kwartaal. Voordeel van het kwartaal-op-kwartaal cijfer is dat het snel de ontwikkelingen in beeld brengt. Nadeel is dat – voor de seizoenscorrectie – een model gebruikt wordt, dat altijd een benadering van de werkelijkheid is.
- Jaar-op-jaar cijfer. Het jaar-op-jaar cijfer geeft de ontwikkeling weer ten opzichte van hetzelfde kwartaal één jaar eerder. Voordeel hiervan is dat het de ontwikkeling in het afgelopen jaar samenvat zonder dat een modelmatige correctie voor het seizoenseffect gebruikt wordt. Nadeel is dat ontwikkelingen met vertraging zichtbaar worden.
- Gemiddeld jaarcijfer. Het voordeel is dat het cijfer de informatie over een geheel kalenderjaar samenvat.

Ter illustratie de drie cijfers voor 2015-2016 van de economische groei:

Groei			
	kwartaal-op-kwartaal	jaar-op-jaar	gemiddeld jaarcijfer
1e kwartaal 2015	0,6%	2,6%	
2e kwartaal 2015	0,1%	1,9%	
3e kwartaal 2015	0,2%	2,0%	
4e kwartaal 2015	0,3%	1,4%	
Geheel 2015			2%
1e kwartaal 2016	0,7%	1,5%	
2e kwartaal 2016	0,7%	2,3%	
3e kwartaal 2016	0,7%	2,4%	

Deze notitie sluit aan bij de meest recente ontwikkelingen en daarom worden vooral het kwartaal-op-kwartaal cijfer en het jaar-op-jaar cijfer gebruikt.

De Conjunctuurklok van het CBS is een hulpmiddel voor het bepalen van de stand en het verloop van de Nederlandse conjunctuur. Zoals een klok de actuele tijd laat zien, zo toont de Conjunctuurklok de actualiteit van de conjunctuur.

Het conjunctuurbeeld is volgens de Conjunctuurklok van CBS in november nagenoeg hetzelfde als in de voorgaande maanden. Ook in de Conjunctuurklok van half november presteren de meeste indicatoren beter dan hun langjarige trend, meldt CBS.²

1.2. Export groeit ook in derde kwartaal

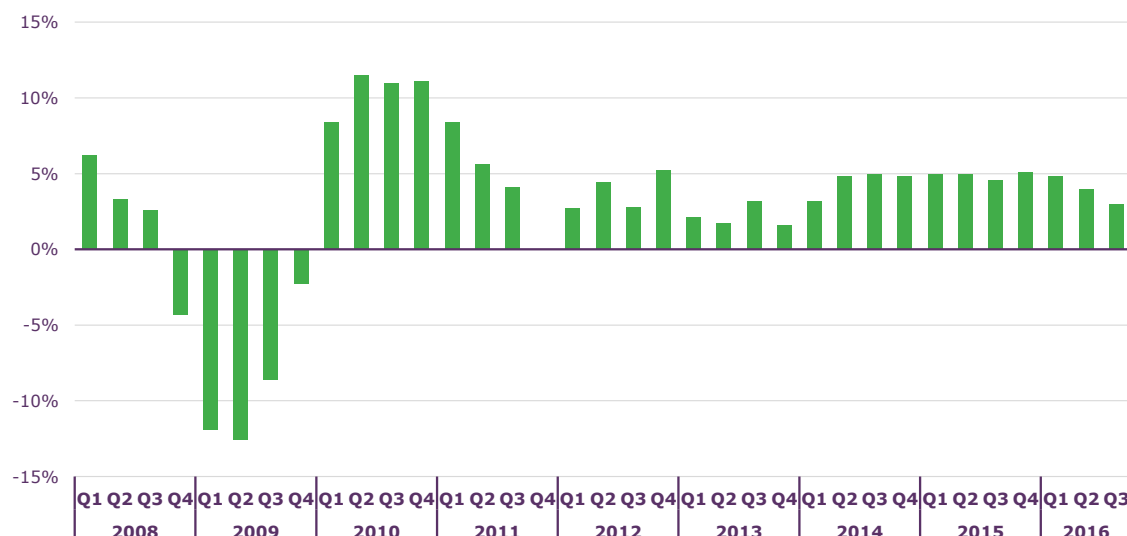
Ongeveer een derde deel van het BBP wordt met de export verdiend. Daarmee is de (open) Nederlandse economie sterk afhankelijk van de ontwikkelingen in de wereldeconomie. De stijging van de uitvoer van goederen en diensten was in het derde kwartaal van 2016 wat kleiner dan in de voorgaande kwartalen. De uitvoer van eerder ingevoerde producten groeide ongeveer twee keer zo sterk als de uitvoer van Nederlandse producenten.

Het volume van de goederenexport was in september 4,6 procent groter dan in september 2015, meldt CBS. De stijging is groter dan in de voorgaande maand. Bedrijven exporteerden opnieuw vooral meer transportmiddelen, chemische producten, machines en apparaten. Het importvolume was in september 2,3 procent groter dan een jaar eerder.³

² CBS, 'Economisch beeld verbetert gestaag', 15 november 2016.

³ CBS, 'Export groeit gestaag door', 15 november 2016.

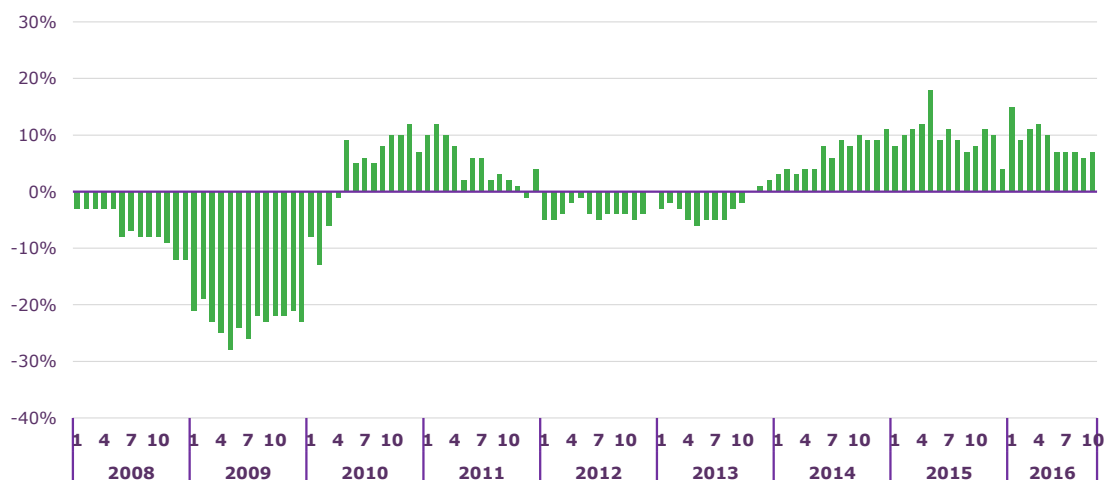
Figuur 1.2 Ontwikkeling uitvoer goederen en diensten per kwartaal opzichte van een jaar geleden (CBS)

1.3. Aantal uitzenduren groeit al drie jaar

Een belangrijke arbeidsmarktindicator is het verloop van het aantal uitzenduren. Dit aantal groeit nu onafgebroken vanaf november 2013 (figuur 1.3). Dat blijkt uit de cijfers van de Algemene Bond van Uitzendondernemingen (ABU)⁴ – goed voor 60% van de uitzendmarkt.

Figuur 1.3 Ontwikkeling van het aantal uitzenduren volgens de ABU per verslagperiode tot en met oktober 2016 (ten opzichte van een geheel jaar eerder)

⁴ ABU, 'Marktontwikkelingen Periode 7 2016', augustus 2016.

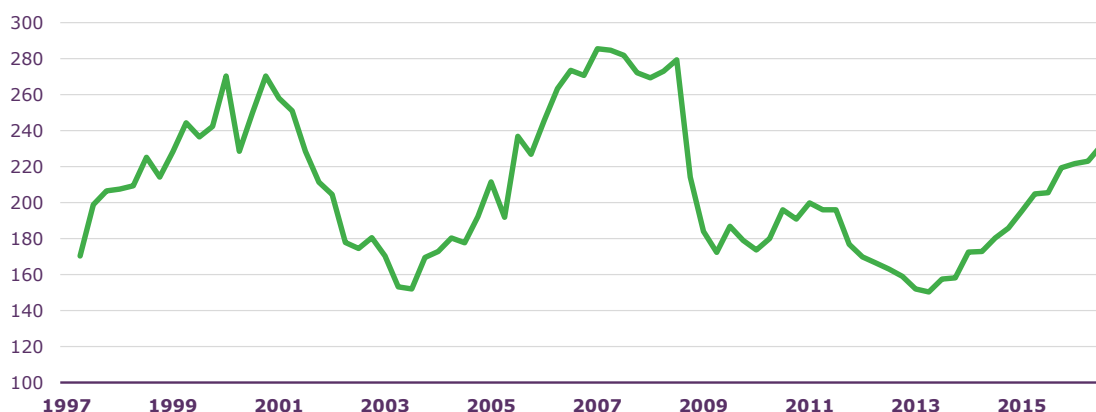
1.4. Aantal vacatures stijgt gestaag

Het aantal vacatures is een belangrijke indicator voor de kansen van werkzoekenden. Het CBS meet de totale vacaturemarkt in Nederland, niet alleen op peilmomenten (openstaande vacatures) maar ook over een bepaalde periode (ontstane vacatures):

- Het aantal openstaande vacatures:
Eind september waren er in Nederland 162 duizend openstaande vacatures, 7 duizend meer dan eind juni. Het aantal vacatures stijgt nu al dertien kwartalen op rij. Het aantal openstaande vacatures is sinds de periode 2006-2008 niet zo hoog geweest. Toch is het aantal vacatures nog altijd 85 duizend lager dan de recordstand uit 2008.
- Het aantal vacatures dat in een kwartaal ontstaat (figuur 1.4):
Het aantal vacatures dat in de loop van een kwartaal ontstaat of vervuld wordt ligt hoger dan het gemiddeld aantal openstaande vacatures. Het afgelopen kwartaal ontstonden er 232 duizend vacatures en werden er 225 duizend vervuld. Ook dit zijn de hoogste aantallen in bijna acht jaar tijd.⁵

Figuur 1.4 Aantal ontstane vacatures (na correctie voor seizoeneffecten) per kwartaal (CBS)

X.1000

De vacaturemarkt staat er beter voor dan de afgelopen jaren. Meer vacatures duidt op meer dynamiek op de arbeidsmarkt en dat betekent meer kansen voor werkzoekenden.

De vacature-indicator van het CBS geeft de richting aan, waarin de vacatures zich naar de verwachting van de ondernemers zullen ontwikkelen. Hoe meer de ondernemers optimistisch of pessimistisch gestemd zijn over de ontwikkeling van het aantal vacatures, des te meer deze indicator zal stijgen of dalen. In juli 2016 bereikt deze indicator de hoogste stand sinds december 2007. In de maanden daarna is deze indicator iets gedaald, maar de optimisten hebben nog steeds de overhand.

Ook andere bronnen duiden op gunstige ontwikkelingen op de vacaturemarkt. Jobfeed publiceerde onlangs een overzicht van gepubliceerde online-vacatures in het derde kwartaal van 2016. Het aantal online vacatures is volgens dit overzicht met 32% gestegen ten opzichte van hetzelfde kwartaal in 2015.⁶ Volgens een analyse van UWV betreft deze stijging vooral vacatures, die via uitzendbureaus en andere intermediairs op internet zijn gepubliceerd.

1.5. Minder verleende ontslagvergunningen

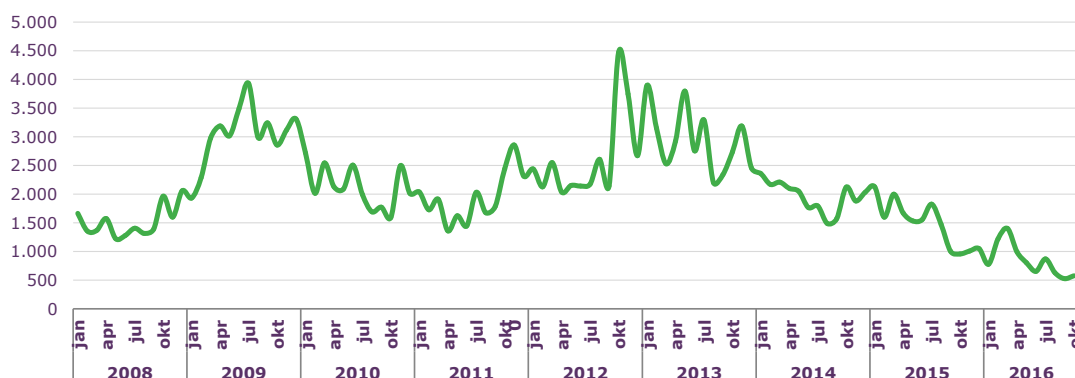
De betere economische omstandigheden zijn zichtbaar in de neerwaartse trend in het aantal verleende ontslagvergunningen (figuur 1.5). Er werden door UWV in de eerste 10 maanden van 2016 8.500 ontslagvergunningen verleend, 46 procent minder dan in dezelfde periode vorig jaar. De meeste ontslagvergunningen (77%) werden verleend vanwege bedrijfseconomische redenen.⁷ Zelfstandigen die moeten stoppen of tijdelijke contracten die niet worden verlengd, komen niet tot uiting in ontslagcijfers.

⁵ CBS, '250 duizend banen erbij in 2,5 jaar', 15 november 2016.

⁶ Jobfeed, 'De Nederlandse vacaturemarkt in Q3 2016', 1 november 2016.

⁷ UWV, 'Nieuwsflits Arbeidsmarkt oktober 2016', 17 november 2016.

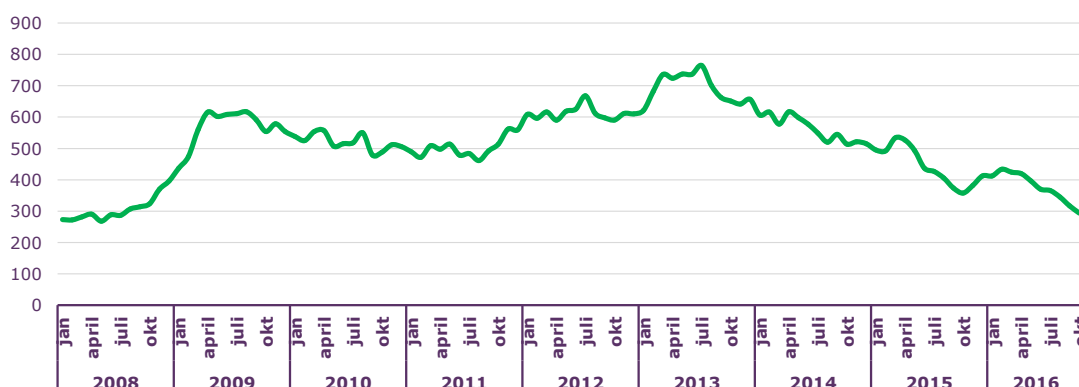
Figuur 1.5 Aantal verleende ontslagvergunningen per maand door UWV, t/m oktober 2016 (UWV)

1.6. Dalende trend aantal faillissementen

Het aantal uitgesproken faillissementen piekte in mei 2013. Daarna is er sprake van een dalende trend. Het aantal faillissementen is in de eerste tien maanden van 2016 bijna 20% lager dan in dezelfde periode van vorig jaar.

Figuur 1.6 Aantal faillissementen bij bedrijven en instellingen per maand, 3 maands voortschrijdend gemiddelde, t/m oktober 2016 (CBS)

In oktober 2016 zijn de meeste faillissementen uitgesproken in de handel en de financiële dienstverlening. De handel en de financiële dienstverlening behoren tot de bedrijfstakken met de meeste bedrijven. In de horeca is het aandeel faillissementen groot.⁸

⁸ CBS, 'Aantal faillissementen stabiel', 9 november 2016.

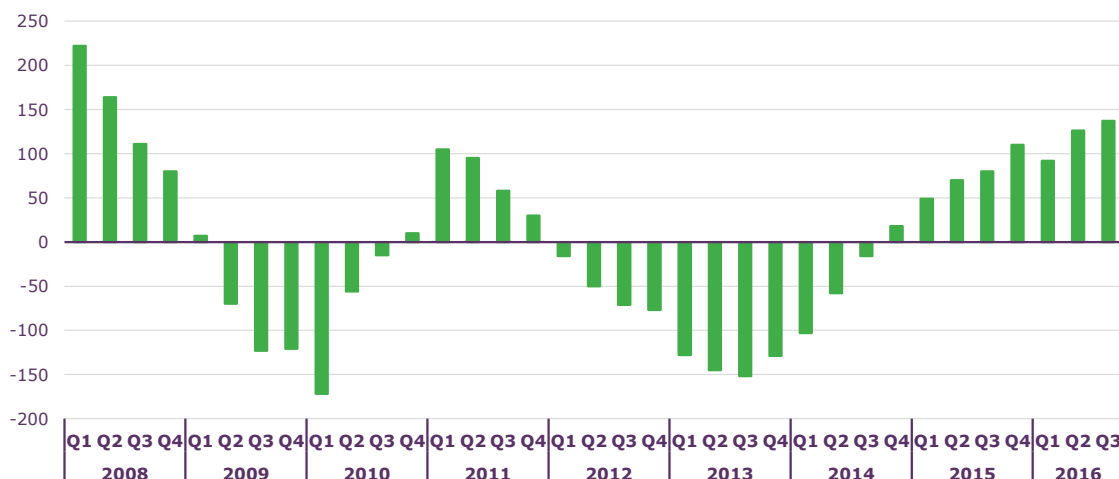
1.7. Ontwikkeling van het aantal banen

In het derde kwartaal van 2016 waren er gemiddeld 10,0 miljoen banen. Dat zijn er 66 duizend meer dan voor het begin van de economische crisis in 2008. Er is nu tien kwartalen achtereenvolgende sprake van banengroei. Vanaf het eerste kwartaal van 2014 zijn er in totaal 250 duizend banen bijgekomen. Het aantal zelfstandigen nam jarenlang toe. Dit kwam vooral door de groei van het aantal zelfstandigen zonder personeel. Het laatste jaar is het aantal banen van zelfstandigen echter met 35 duizend afgenomen.

Het aantal banen van werknemers is in ten opzichte van het derde kwartaal van 2015 met 137 duizend gestegen. In totaal zijn er nu bijna 8 miljoen banen van werknemers.⁹

Figuur 1.7 Ontwikkeling van het aantal werknemersbanen per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar) (CBS)

X 1.000

Op bedrijfstakniveau zijn er duidelijke verschillen in de banenontwikkeling voor werknemers (tabel 1.1):

- In de financiële dienstverlening (-5 duizend) is sprake van de grootste banenkrimp.
- Een sterke banengroei zien we in de zakelijke dienstverlening (+84 duizend) en handel, vervoer en horeca (+39 duizend).

Tabel 1.1 Ontwikkeling van het aantal banen van werknemers per sector, 2016 ten opzichte van 2015 (CBS)

Bedrijfstak (SBI 2008)	Banen werknemers x 1.000		
	3e kwartaal 2015	3e kwartaal 2016	Groei
Alle economische activiteiten	7841	7978	2%
Landbouw, bosbouw en visserij	111	114	3%
Nijverheid (geen bouw) en energie	806	805	0%
Bouwnijverheid	299	302	1%
Handel, vervoer en horeca	2068	2107	2%
Informatie en communicatie	234	244	4%
Financiële dienstverlening	236	231	-2%
Verhuur en handel van onroerend goed	66	66	0%
Zakelijke dienstverlening	1479	1563	6%
Openbaar bestuur en overheidsdiensten	508	507	0%
Onderwijs	499	507	2%
Gezondheids- en welzijnszorg	1240	1235	0%
Cultuur, recreatie, overige diensten	293	298	2%

Het afgelopen kwartaal steeg het aantal banen van werknemers met 34 duizend, terwijl het aantal banen van zelfstandigen met 8 duizend afnam. Er zijn nu ruim 2 miljoen zelfstandigenbanen, oftewel één op de vijf banen is een zelfstandigenbaan.

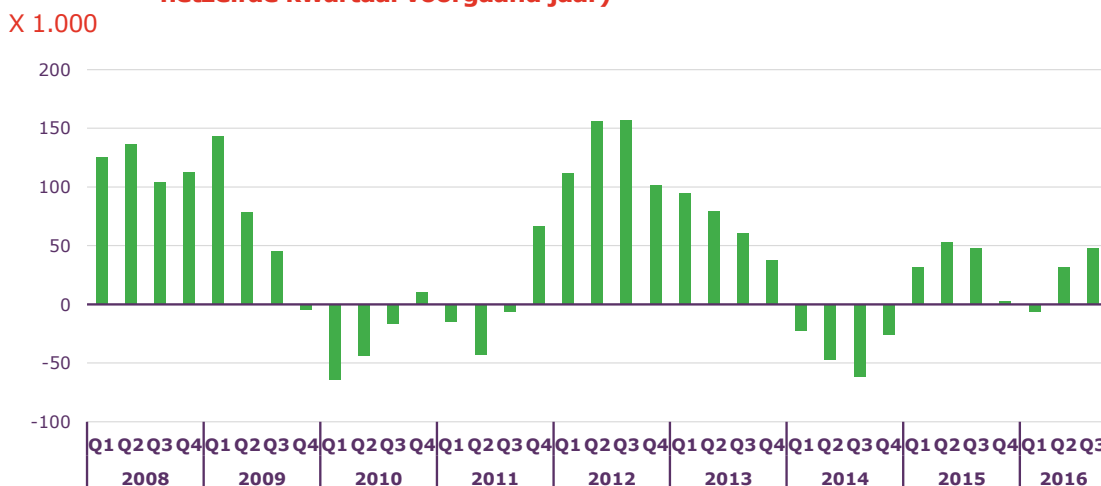
⁹ CBS, '250 duizend banen erbij in 2,5 jaar', 15 november 2016..

1.8. Ontwikkeling van de beroepsbevolking

De beroepsbevolking bestaat uit werkenden plus werklozen. In het derde kwartaal van 2016 behoren 9 miljoen personen tot de beroepsbevolking.

De beroepsbevolking is toegenomen doordat meer mensen tot de arbeidsmarkt toetreden dan dat er mensen de arbeidsmarkt verlaten. Het aantal werkenden is in het derde kwartaal met 130 duizend toegenomen en het aantal werklozen is met 80 duizend gedaald. De totale beroepsbevolking is in het derde kwartaal dus met 50 duizend toegenomen. In figuur 1.8 wordt per kwartaal de jaar-op-jaar ontwikkeling van de beroepsbevolking getoond.

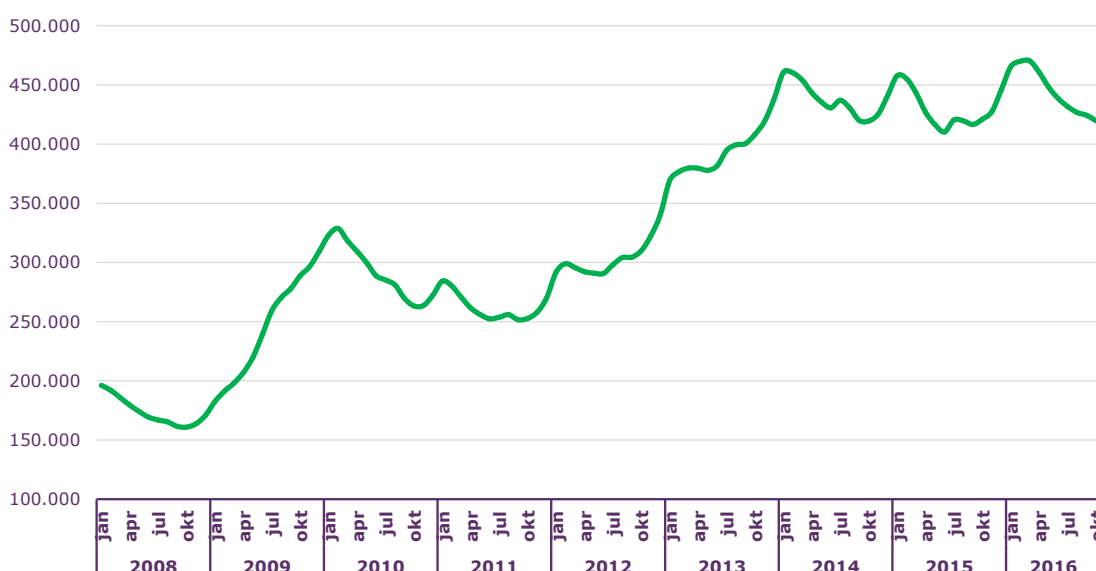
Figuur 1.8 Ontwikkeling van de beroepsbevolking per kwartaal (ten opzichte van hetzelfde kwartaal voorgaand jaar)

1.9. Daling aantal WW-uitkeringen

Het aantal lopende WW-uitkeringen daalt vanaf april dit jaar. In oktober 2016 komt het aantal uitkeringen uit op 419.600. Het gaat hierbij om 383.800 personen. Het aantal personen is lager dan het aantal uitkeringen, omdat het mogelijk is dat er meerdere uitkeringen per persoon zijn.

Figuur 1.9 Aantal WW-uitkeringen; januari 2008 – oktober 2016 (UWV)

Enkele belangrijke ontwikkelingen in de WW volgens de landelijke Nieuwsflits van oktober 2016 zijn¹⁰:

- In vergelijking met september oktober nam het aantal lopende uitkeringen voor de meeste sectoren af, vooral in de bouwnijverheid en het onderwijs. Alleen de landbouw en de horeca telden in oktober

¹⁰ UWV, 'Nieuwsflits oktober 2016', 17 november 2016.

meer uitkeringen dan in september (seizoeneffect). Het aantal uitkeringen vanuit de sector zorg en welzijn neemt vanaf februari dit jaar gestaag af.

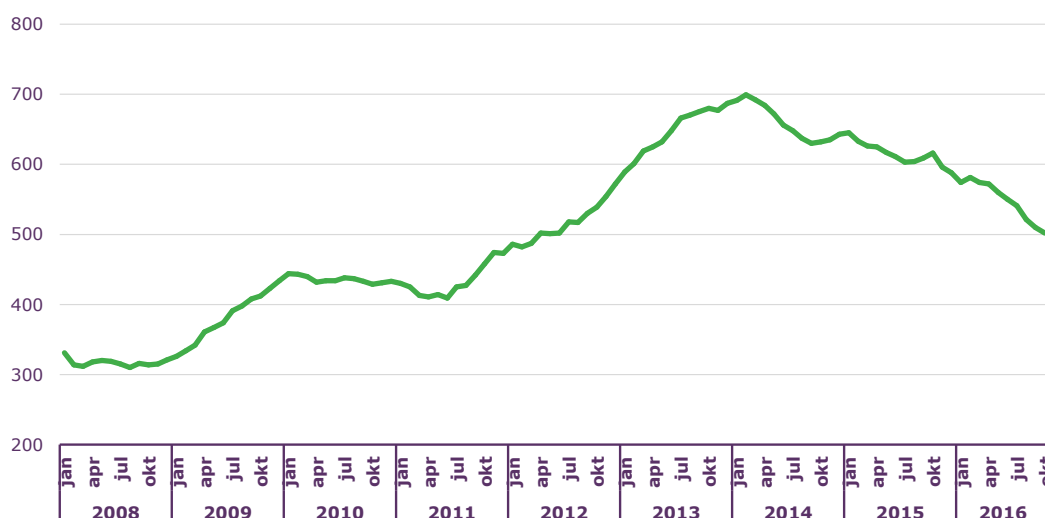
- In vergelijking met oktober 2015 is het aantal uitkeringen met 0,3 procent afgenomen. Het bouwbedrijf en de grafische industrie lieten de grootste afname zien. Forse stijgingen deden zich alleen voor bij het grootwinkelbedrijf en de metaalindustrie.
- Het aantal nieuwe WW-uitkeringen is in de eerste tien maanden van 2016 14% lager dan in dezelfde periode van 2015. Het aantal nieuwe uitkeringen is het sterkst gedaald bij de technische beroepen.

1.10. Werkloosheid daalt naar 5,6 procent

Nederland heeft eind oktober 502 duizend werklozen, dat is 5,6 procent van de beroepsbevolking. Eind juli van dit jaar waren er nog 541 duizend werklozen, 6,0 procent van de beroepsbevolking. Het aantal werklozen is de afgelopen maanden gedaald doordat het aantal werklozen dat een baan vindt hoger is dan het aantal werkenden dat werkloos wordt.¹¹

Figuur 1.10 Werkloze beroepsbevolking (na correctie voor seizoeneffecten) t/m oktober 2016, maandcijfers (CBS)

X 1.000

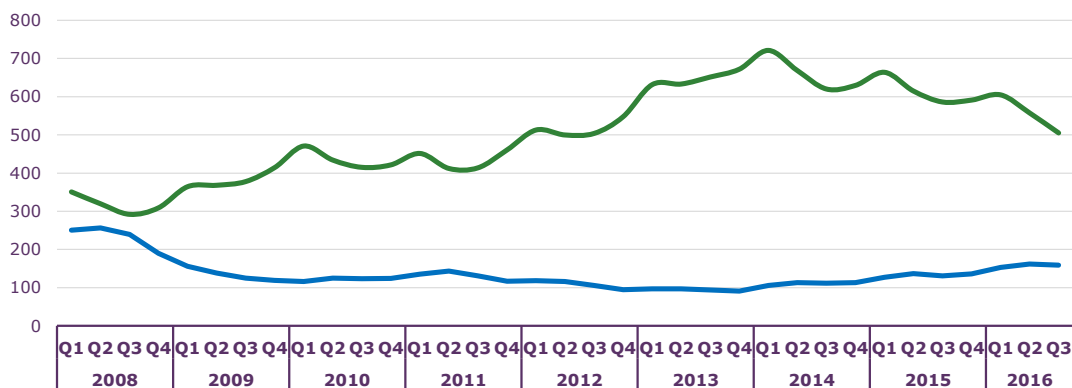
De arbeidsmarkt blijft ruim, al loopt de spanning iets op (figuur 1.11). Halverwege 2008 waren er bijna evenveel vacatures als werklozen. Er was toen sprake van een gespannen arbeidsmarkt, omdat er niet voor elke vacature een geschikte werkzoekende te vinden was. Toen de financiële crisis inzette daalde het aantal vacatures daarna snel, terwijl het aantal werklozen opliep. Eind 2013 waren er uiteindelijk ruim zeven maal zoveel werklozen als vacatures. Sindsdien loopt de verhouding weer langzaam terug. Er zijn nu gemiddeld 3,2 werklozen per openstaande vacature.¹²

¹¹ CBS, 'Werkloosheid blijft dalen', 17 november 2016.

¹² CBS, '250 duizend banen erbij in 2,5 jaar', 15 november 2016.

Figuur 1.11 Werkloze beroepsbevolking en openstaande vacatures (oorspronkelijke cijfers; kwartaalgegevens)

X 1.000

— Vacatures (CBS)   — Werkloze beroepsbevolking internationaal

2. Verwachtingen 2016-2017

2.1. Producenten en consumenten positief

Cruciaal voor de economie is het vertrouwen van consumenten en producenten. Optimistische consumenten doen meer en hogere uitgaven en bedrijven die vertrouwen hebben gaan vaker over tot investeringen. Het vertrouwen wordt door het CBS maandelijks bijgehouden. Deze vertrouwensindicatoren geven een eerste indruk in welke richting de economie zich naar verwachting gaat ontwikkelen. De economische ontwikkelingen zelf zijn *de* bepalende factor voor de arbeidsmarktontwikkelingen.

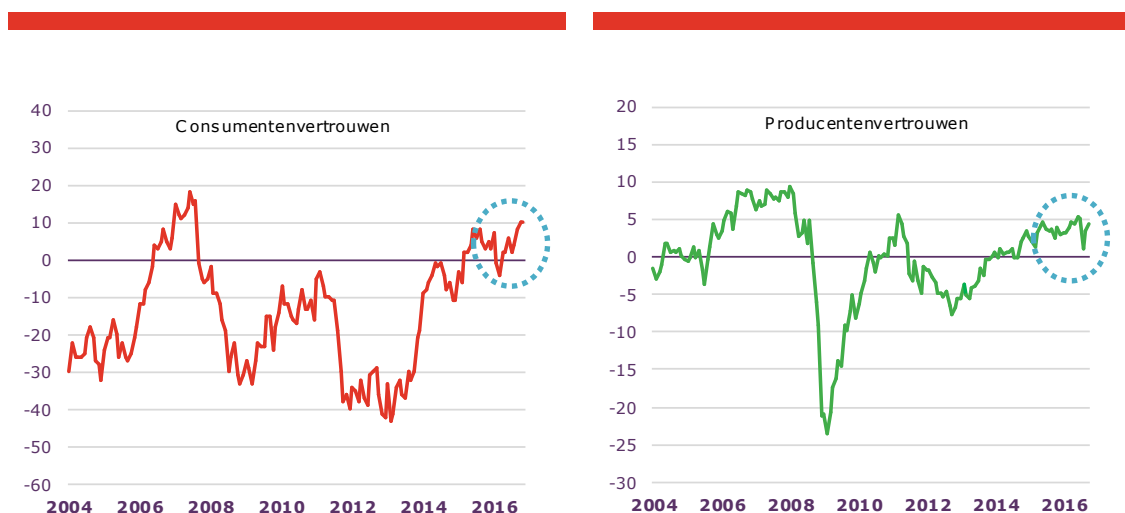
Het vertrouwen van producenten in de industrie neemt verder toe in oktober. Dat is toe te schrijven aan een positiever oordeel over de verwachte bedrijvigheid. Het producentenvertrouwen steeg van 3,4 in september naar 4,3 in oktober en herstelt daarmee verder van de forse daling in augustus.¹³

De stemming onder consumenten is in november gelijk gebleven, meldt CBS. Het consumentenvertrouwen komt net als in oktober uit op 12. Dat is de hoogste waarde in ruim negen jaar. Consumenten oordelen positiever over het economisch klimaat.¹⁴

NEVI geeft iedere eerste werkdag van de maand de Purchasing Managers Index (PMI, inkoopmanagersindex) voor Nederland uit. Deze index geeft een beeld van de Nederlandse industrie, maar óók van de gehele Nederlandse economie. Een waarde van meer dan 50,0 duidt op een toename van de bedrijfsactiviteiten ten opzichte van voorgaande maand. In Nederland vullen ongeveer 300 inkoopmanagers de maandelijkse enquête in.

De NEVI PMI in oktober 2016 kwam uit op een waarde van 55.7. Dit is het hoogste cijfer in 15 maanden. De uitbreiding van de productie vertaalde zich in een hogere werkgelegenheid. De industrie is op zoek naar vakmensen. Van Weele, hoogleraar Inkoopmanagement TU Eindhoven, verwacht dat komende maanden het beeld niet echt zal wijzigen, maar we moeten ons volgens hem wel realiseren dat de periode van hoogconjunctuur in de industrie nu al bijna 4 jaar aanhoudt.¹⁵

Figuur 2.1 Vertrouwen in de Nederlandse economie van consumenten (links) en van producenten (rechts) (CBS)

Toelichting:

- Als het cijfer boven de nullijn ligt, zijn de optimisten in de meerderheid
- Als het cijfer onder de nullijn ligt, zijn de pessimisten in de meerderheid
- Bijvoorbeeld 55% van de consumenten is optimistisch en 45% pessimistisch: vertrouwen is +10% (55%-45%)

¹³ CBS, 'Vertrouwen producenten industrie neemt verder toe', 28 oktober 2016.

¹⁴ CBS, 'Vertrouwen consument onveranderd positief', 18 november 2016.

¹⁵ NEVI, 'Van Weele: hoogconjunctuur in de industrie langzaam ten einde?', 1 november 2016.

Werkgelegenheidsverwachtingen van werkgevers zijn positief

Werkgevers worden door verschillende onderzoeksbureaus gevraagd naar hun werkgelegenheidsverwachtingen. Het betreft dan geen modelmatige prognose zoals bij de UWV Arbeidsmarktprognose of de economische verwachtingen van het CPB, maar er wordt bij de respondent om een indruk gevraagd.

Volgens de cijfers van het Manpower Employment Outlook Survey (MEOS) zijn de Nederlandse werkgevers optimistisch over de verwachte werkgelegenheid in het vierde kwartaal van 2016. Het werkgelegenheidscijfer komt uit op +3%, net als in het derde kwartaal en 2 procentpunten hoger dan in dezelfde periode van 2015. Met name werkgevers in de financiële en zakelijke dienstverlening zijn volgens deze enquête optimistisch.¹⁶ Het optimisme van de werkgevers in de financiële dienstverlening is nogal opvallend. UWV verwacht juist een verdere afname van de werkgelegenheid in deze sector.¹⁷

Het CBS peilt ook het sentiment onder ondernemers. Het ondernemersvertrouwen is ook aan het begin van het vierde kwartaal positief. De stemmingsindicator van ondernemend Nederland is sinds het begin van 2014 onafgebroken positief. In nagenoeg alle sectoren zijn de ondernemers gunstig gestemd. Onder de ondernemers in de bouwsector is het vertrouwen het grootst. Maar ook in de groothandel en de horeca is de stemming bovengemiddeld positief.¹⁸ Het CBS heeft ook onderzoek gedaan naar de verwachtingen van ondernemers in het midden- en kleinbedrijf (MKB). MKB-Ondernemers verwachten voor 2017 meer omzet, hogere investeringen en uitbreiding van de werkgelegenheid.¹⁹

2.2. Groei economie en daling WW-uitkeringen in 2016 en 2017

De economische bureaus van drie grote Nederlandse banken, De Nederlandsche Bank en het CPB verwachten voor 2016 en 2017 voortzetting van de groei van de economie. De groeiverwachtingen van deze instituten voor 2016 varieert van 1,5% tot 2,1% (tabel 2.1). De groeiverwachtingen voor 2017 zijn meer behoudend vanwege internationale onzekerheden. Vanwege de positieve arbeidsmarktontwikkelingen in de afgelopen maanden, verwachten de banken een verdere daling van de werkloosheid in 2016 en 2017.

Leidend voor de planning van de overheid is de economische prognose van het Centraal Planbureau (CPB). In september is de Macro Economische Verkenning (MEV) voor 2017 gepubliceerd. Het herstel van de Nederlandse economie zet door, maar de onzekerheid blijft. De groei van de Nederlandse economie komt in 2016 en 2017 uit op 1,7 procent. Het CPB verwacht een stabilisatie van de werkloosheid in 2017.

Tabel 2.1 Economische groei en werkloosheidspercentage volgens CPB, DNB en de grote Nederlandse banken

	Economische groei		Werkloosheidspercentage		Bron
	2016	2017	2016	2017	
ABN Amro	2,10%	1,70%	6,00%	5,30%	Economische ramingen, 22 november 2016
CPB	1,70%	1,70%	6,20%	6,20%	Macro Economische Verkenning (MEV) 2017, 20 september 2016
Rabobank	1,75%	1,50%	6,25%	5,75%	Economische kerngegevens, 8 september 2016
ING	1,80%	1,30%	6,10%	5,60%	Voorspellingen Nederlandse economie, 17 oktober 2016
DNB	1,50%	1,90%	6,30%	6,20%	Economische Vooruitzichten DNB - juni 2016

*) gemiddeld jaarcijfer

Verwachte arbeidsmarktontwikkelingen

De UWV Arbeidsmarktprognose 2016-2017²⁰ geeft een beeld van de verwachte ontwikkeling van de vraag naar arbeid door werkgevers en het aanbod van arbeid vanuit de beroepsbevolking.

De belangrijkste uitkomsten zijn:

- Het aantal banen neemt in 2017 toe met 95.000. Naar verwachting ontstaan er 871 duizend vacatures in 2017.

¹⁶ Manpower, 'Manpower Employment Outlook Survey Netherlands Q4/2016', 13 september 2016. In dit onderzoek wordt wereldwijd aan werkgevers slechts één vraag gesteld: "Hoe denkt u dat de totale werkgelegenheid op uw locatie gedurende de drie maanden zal veranderen ten opzichte van dit kwartaal?" De verkregen resultaten worden uitgesplitst naar landen, sectoren en regio's. Het werkgelegenheidscijfer van Manpower geeft het percentage werkgevers weer dat verwacht dat het totaal aantal werknemers binnen de onderneming volgend kwartaal zal toenemen, minus het percentage werkgevers dat juist een afname van het aantal werknemers verwacht.

¹⁷ UWV, 'Perspectieven voor WW-ers vanuit de financiële dienstverlening', 22 november 2016.

¹⁸ CBS, 'Positieve stemming ondernemers houdt aan', 17 november 2016.

¹⁹ CBS, 'MKB-ondernemers vol vertrouwen voor 2017', 23 november 2016.

²⁰ UWV, 'UWV Arbeidsmarktprognose 2016-2017', 31 mei 2017.

-
- De arbeidsmarkt verandert: vrouwen stoppen minder vaak met werken, de AOW-leeftijd neemt toe, ouderen werken langer door en jaarlijks neemt het aantal zelfstandigen toe. Mede door de veranderende arbeidsmarkt is het aantal ontstane vacatures niet meer zo hoog als in de jaren voor de economische crisis.
  - De banengroei zit in de marktsector. Er is voor het eerst sinds jaren weer banengroei in de bouw (7.000 in 2017). Ook in andere sectoren zoals groot- en detailhandel, horeca, specialistische zakelijke diensten en ICT is er banengroei. De grootste toename van het aantal banen is er bij de uitzendbedrijven (40 duizend in 2017). Het aantal banen in de financiële dienstverlening daalt structureel.
  - Het aantal WW-uitkeringen daalt naar 395 duizend eind 2017. Ondanks de verwachte afname blijft het aantal WW-uitkeringen op een hoog niveau, mede doordat de nieuwe Wet werk en zekerheid een structureel verhogend effect heeft op het aantal WW-uitkeringen.
  - Ondanks de gunstige vooruitzichten hebben sommige groepen, zoals oudere werklozen, het nog steeds moeilijk op de arbeidsmarkt.

Een update van deze arbeidsmarktprognose verschijnt begin 2017.

21

Colofon

Uitgave

UWV
Afdeling Arbeidsmarktinformatie en -advies

Postadres

Postbus 58285
1040 HG Amsterdam

Inlichtingen

Tel: 06-15948929

Redactie

Feike Reitsma

Disclaimer

Alles uit deze uitgave mag worden overgenomen, echter uitsluitend met bronvermelding.

UWV © 2016

